

Warszawa, 22 lutego 2016 r.

Raport
przedstawicieli Krajowego Mechanizmu Prewencji z wizytacji
Pomieszczeń dla Osób Zatrzymanych lub Doprowadzonych w celu Wytrzeźwienia
przy Komendzie Powiatowej Policji w Kozienicach
(wyciąg)

1. Wprowadzenie

Na podstawie artykułu 19 Protokołu fakultatywnego do Konwencji w *sprawie zakazu stosowania tortur oraz innego okrutnego, niehumanitarnego lub poniżającego traktowania albo karania*, przyjętego przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych w Nowym Jorku dnia 18 grudnia 2002 r. (Dz. U. z 2007 r. Nr 30, poz. 192), zwanego dalej: OPCAT oraz działając na wniosek Rzecznika Praw Obywatelskich, w dniu 7 grudnia 2015 r., do pomieszczeń dla osób zatrzymanych lub doprowadzonych w celu wytrzeźwienia Komendy Powiatowej Policji w Kozienicach przy ul. Radomskiej 1 (zwanymi dalej: PdOZ lub placówką), udali się przedstawiciele Zespołu Krajowy Mechanizm Prewencji (dalej: KMP lub Mechanizm): dr Marcin Mazur – zastępca dyrektora Zespołu KMP (prawnik), Dorota Krzysztoń (kryminolog) i Małgorzata Molak (pedagog resocjalizacyjny).

Celem wizytacji zapobiegawczej było zbadanie sytuacji osób zatrzymanych i doprowadzonych w celu wytrzeźwienia, poprzez sprawdzenie warunków ich pobytu w PdOZ oraz sposobu traktowania przez personel. Dokonano oceny ich ochrony przed torturami oraz innym okrutnym, niehumanitarnym lub poniżającym traktowaniem albo karaniem.

Przeprowadzone czynności polegały na:

- wysłuchaniu informacji na temat funkcjonowania PdOZ, przedstawionej przez insp. Stanisława Kondeję - Komendanta Powiatowej Policji w Kozienicach i asp.szt. Sławomira Obarskiego - naczelnika Wydziału Prewencji KPP Kozienice oraz podkom. Grzegorz Skomrę – zastępcę naczelnika Wydziału Prewencji KPP Kozienice;
- oglądzie wszystkich pomieszczeń placówki, w tym sprawdzeniu stanu wyposażenia pokoi dla zatrzymanych i doprowadzonych w celu wytrzeźwienia;

- przejrzeniu na miejscu dokumentacji dotyczącej osób zatrzymanych i doprowadzonych w celu wytrzeźwienia oraz dotyczącej funkcjonowania PdOZ.

W toku wizytacji wykonano dokumentację fotograficzną i użyto dalmierza do pomiaru powierzchni wybranych pomieszczeń.

Pracownicy BRPO przekazali wstępne uwagi z wizytacji Komendantowi Powiatowemu Policji w Kozienicach oraz wysłuchali jego uwag i wyjaśnień.

Ponadto po zakończeniu wizytacji analizie poddano pozostałe dokumenty związane z funkcjonowaniem PdOZ.

2. Legalność zatrzymania

Placówka przeznaczona jest dla kobiet i mężczyzn zatrzymanych w związku z popełnieniem przestępstwa lub doprowadzonych w celu wytrzeźwienia.

Pojemność PdOZ wynosi 8 miejsc. W dniu wizytacji w nikt w nim nie przebywał.

Od 2014 r. do dnia wizytacji w placówce przebywało łącznie 581 osób, w tym zatrzymanych w związku z podejrzeniem popełnienia przestępstwa - 307, zatrzymanych na polecenie sądu lub prokuratora - 55, doprowadzonych w celu wytrzeźwienia - 92, zatrzymanych prewencyjnie – 127.

W wybranych losowo protokołach osób zatrzymanych i doprowadzonych nie stwierdzono nieprawidłowości w zakresie nieuzasadnionego pozbawienia wolności czy przekroczenia dopuszczalnego czasu pobytu w PdOZ którejkolwiek z osób.

Jednakże w 2 badanych przypadkach (*dane osobowe usunięto*) protokoły zatrzymania nie zawierały informacji o zawiadomieniu prokuratora o zastosowaniu tego środka przymusu.

Zgodnie z art. 244 § 4 zdanie pierwsze ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. *Kodeks postępowania karnego* (Dz. U. z 1997 r. Nr 89, poz. 555, ze zm.) dalej: K.p.k. - *niezwłocznie po zatrzymaniu osoby podejrzanej należy przystąpić do zebrania niezbędnych danych, a także o zatrzymaniu zawiadomić prokuratora*. Trzecie zdanie ustępu 1 w artykule 9 *Międzynarodowego Paktu Praw Obywatelskich i Politycznych*, otwartego do podpisu w Nowym Jorku dnia 19 grudnia 1966 r. (Dz. U. z 1977 r. Nr 38, poz. 167) zapewnia, że nikt nie może być pozbawiony wolności inaczej, jak tylko na zasadach i w trybie ustalonym przez ustawę. Ponieważ obowiązek powiadomienia prokuratora o zatrzymaniu stanowi jedną z gwarancji praworządnego stosowania tego środka przymusu, przedstawiciele Mechanizmu zalecają każdorazowe wykonywanie tej czynności.

Reprezentanci KMP mają również wątpliwość co do prawidłowości działań Policji w przypadku jednej z osób doprowadzonych w celu wytrzeźwienia (*dane osobowe usunięto*). Protokół z przebiegu badania stanu trzeźwości wymienionego urządzeniem pomiarowym, nie zawierał bowiem informacji, czy żąda ona ponownego badania stanu trzeźwości tym urządzeniem bądź badania krwi oraz czy zgłasza uwagi dotyczące prawidłowości zabezpieczenia ustnika.

Zgodnie z § 3 ust. 5 pkt 2 oraz § 8 pkt 1 zarządzenia nr 496 Komendanta Głównego Policji z dnia 25 maja 2004 r. w sprawie badań na zawartość w organizmie alkoholu lub środka działającego podobnie do alkoholu (Dz. Urz. KGP z 2004 r. Nr 9, poz. 40 z późn.zm.) wynik badania dodatkiego należy zweryfikować na żądanie badanego (ponownie urządzeniem elektronicznym lub pobrać próbkę krwi do badań na zawartość alkoholu, jeżeli mimo wcześniejszego zbadania urządzeniem, osoba badana żąda tego typu weryfikacji). Ponieważ stan nietrzeźwości jest co do zasady podstawową przesłanką przyjęcia osoby doprowadzonej do PdOZ [art. 40¹ ust. 1 ustawy z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. z 2015 r., poz. 1286, ze zm.)], niezmiernie ważne jest, aby decyzja funkcjonariuszy policji w tym zakresie opierała się na rzetelnym pomiarze zawartości alkoholu w organizmie osoby pozbawianej wolności. Skoro wykonanie ponownego pomiaru jest nie tylko uprawnieniem osoby doprowadzonej, ale również gwarancją tej rzetelności, reprezentanci Mechanizmu zalecają każdorazowe odbieranie od osób badanych informacji, czy żądają ponownego przeprowadzenia tej czynności urządzeniem elektronicznym lub badania krwi.

3. Traktowanie przez personel wizytowanej jednostki

Jak wynika z wyjaśnień udzielonych wizytującym przez funkcjonariuszy policji, w okresie ostatnich dwóch lat nie były prowadzone żadne postępowania dyscyplinarne i sądowe wobec funkcjonariuszy policji, związane z traktowaniem podczas zatrzymania i następnie pobytu w PdOZ. Nie odnotowano także żadnej skargi czy też zawiadomienia o podejrzeniu popełnienia przestępstwa przez funkcjonariusza policji w związku z pełnieniem obowiązków w placówce.

Niemniej jednak analiza dokumentacji dotyczących osób przyjętych do placówki, wykonana przez przedstawicieli Mechanizmu, ujawniła dwa przypadki osób, u których stwierdzono obrażenia fizyczne już w trakcie pobytu w PdOZ, mimo, że wcześniejsze badanie lekarskie (przed przyjęciem) nie wskazywało na istnienie obrażeń. Dotyczą one (*dane*

osobowe usunięto) (pobyt w dniach 2-3 czerwca 2014 r.) oraz (*dane osobowe usunięto*) (pobyt w dniu 15 czerwca 2014 r.). U obydwu stwierdzono urazy rąk. W sprawie Dzwonkowski przeciwko Polsce (skarga nr 46702/99) Europejski Trybunał Praw Człowieka przypomniał, że *jeżeli osoba doznaje obrażeń w chwili zatrzymania czy też pozostając pod nadzorem policji, jakiegokolwiek poniesione obrażenie nasuwa poważne przypuszczenie, iż znęcano się nad tą osobą*. Analogiczną wątpliwość wyrazili przedstawiciele KMP w rozmowie podsumowującej wizytację, w dniu jej przeprowadzenia, prosząc Komendanta KPP o zbadanie przedstawionych przypadków oraz o powiadomienie o wyniku tego działania. Aktualnie pracownicy BRPO oczekują na informacje dotyczące wskazanych spraw. Należy zaznaczyć, że zgodnie ze standardem Europejskiego Trybunału Praw Człowieka mówiącym, że *osoba przebywająca pod nadzorem Policji powinna po jego zakończeniu znajdować się w stanie niepogorszonym w stosunku do tego, w jakim była przyjmowana. Jeżeli opuszczając jednostkę Policji ma obrażenia fizyczne, których nie miała przybywając do niej, na państwie ciąży obowiązek wyjaśnienia, w jakich okolicznościach one powstały. W wyrokach, których wykonanie spoczywa na Polsce, Trybunał wskazał, że jedną z przesłanek przyznania racji skarżącemu była niemożność wytłumaczenia przez państwo polskie, w jaki sposób powstały obrażenia fizyczne danej osoby*.

Od 2014 r. do dnia wizytacji nie stosowano w placówce środków przymusu bezpośredniego i nie miały w niej miejsca żadne wydarzenia nadzwyczajne (np. zgony).

Według relacji funkcjonariuszy policji, sprawdzenie zatrzymanych i doprowadzonych odbywa się przy udziale policjantów tej samej płci (nierzadko wzywanych specjalnie do tej czynności), co kontrolowana osoba. Potwierdzają to wpisy w elektronicznej książce przebiegu służby. Czynności te odbywają się w korytarzu PdOZ lub w dawnym pokoju lekarskim, wykorzystywanym przez funkcjonariuszy policji jako dyżurka profosa. Sprawdzenie to – zgodnie z informacją zastępcy naczelnika Wydziału Prewencji – może być pobieżne, ale też w zależności od indywidualnego przypadku np. w związku z charakterem popełnionego czynu, może przybrać formę kontroli osobistej z wymogiem, aby zatrzymany rozebrał się do naga, a nawet przykucnął. Rozbieranie do naga nie jest etapowe, sprawdzany pozostaje całkowicie nagi w toku tej czynności.

Przedstawiciele Mechanizmu zwracają uwagę, że korytarz PdOZ znajduje się w zasięgu kamery monitoringu, co stanowi naruszenie prawa do intymności osoby poddawanej sprawdzeniu i może prowadzić do jej poniżającego potraktowania. Pracownicy

BRPO rekomendują zatem, by zasadą było sprawdzanie osób przyjmowanych do PdOZ w pomieszczeniu, które nie jest objęte monitoringiem wizyjnym.

Również zakres sprawdzenia budzi wątpliwości reprezentantów KMP. Zgodnie z § 5 ust. 2 Regulaminu pobytu w PdOZ [załącznik nr 1 do rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 4 czerwca 2012 r. w sprawie pomieszczeń przeznaczonych dla osób zatrzymanych lub doprowadzonych w celu wytrzeźwienia, pokoi przejściowych, tymczasowych pomieszczeń przejściowych i policyjnych izb dziecka, regulaminu pobytu w tych pomieszczeniach, pokojach i izbach oraz sposobu postępowania z zapisami obrazu z tych pomieszczeń, pokoi i izb (Dz. U. z 2012 r., poz. 638 z późn.zm.), dalej: rozporządzenie] osobę przyjmowaną do pomieszczenia oraz w nim umieszczoną poddaje się szczegółowemu sprawdzeniu w celu odebrania rzeczy, o których mowa w ust. 1 pkt 2. Sprawdzenia tej osoby oraz **odzieży na niej** w warunkach zapewniających poszanowanie jej intymności dokonuje w miarę możliwości policjant tej samej płci. Z wskazanego przepisu (a dokładnie ze sformułowania: *odzieży na niej*) wynika, że wykluczone jest zobowiązanie osadzanych w PdOZ osób do rozebrania się do naga, a tzw. *szczególne sprawdzenie* nie jest równoznaczne z możliwością wydawania poleceń, aby zatrzymany kucał nago przed funkcjonariuszami policji. Taka forma kontroli jest środkiem bardzo inwazyjnym i potencjalnie poniżającym. Wzmacnia poczucie zażenowania u osoby sprawdzanej.

W tym miejscu uwagę należy również zwrócić, że w znacznej części PdOZ, niezależnie od charakteru popełnionego przestępstwa przez zatrzymanych, ich szczegółowe sprawdzenie nie przybiera opisanej wyżej formy.

Przedstawiciele KMP dostrzegają również problem systemowy braku regulacji ustawowych dotyczących tego, jaki może być zakres tzw. *szczególne sprawdzenie* osoby.

Irena Lipowicz - Rzecznik Praw Obywatelskich wystąpiła w dniu 29 sierpnia 2014 r. do Trybunału Konstytucyjnego (sygn. K 17/14) w sprawie zbadania zgodności w Konstytucją Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz. U. z 1997 r. Nr 78, poz. 483 z późn.zm.) szeregu przepisów dających służbom (Policji, Żandarmerii Wojskowej etc.) możliwość dokonywania przeszukań czy też kontroli osobistych bez zdefiniowania tych czynności (określenia sposobu ich wykonania) i umożliwienia ich zaskarżenia. Problem ten stał się również przedmiotem wystąpienia generalnego Zastępcy Rzecznika Praw Obywatelskich skierowanego w dniu 22 grudnia 2014 r. do Sekretarza Stanu w Ministerstwie Spraw Wewnętrznych. W ocenie Rzecznika Praw Obywatelskich Policja powinna być uprawniona do wykonywania *szczególne kontroli/sprawdzenia* celem odebrania

przedmiotów potencjalnie niebezpiecznych. Nie może się to jednak odbywać bez właściwej, z punktu widzenia standardu konstytucyjnego, podstawy prawnej. Należy wskazać, iż w odpowiedzi z dnia 2 kwietnia 2015 r. Sekretarz Stanu w Ministerstwie Spraw Wewnętrznych podzielił pogląd RPO, wskazując, iż czynność sprawdzenia szczegółowego winna być uregulowana w ustawie.

Wpisy w elektronicznej książce przebiegu służby, dokonywane przez funkcjonariuszy policji pełniących dyżur w PdOZ, świadczą o realizacji prawa osób zatrzymanych do posiłku, skorzystania z toalety, czy otrzymania zaleconych przez lekarza leków. Zaznaczyć w tym miejscu należy, że przedstawicielka KMP, która analizowała zapisy w książce wraz z wyznaczonymi do pomocy w dostępie do jej treści funkcjonariuszami policji, stwierdziła nieumiejętność posługiwania się tym narzędziem pracy przez osoby, które pełnią służbę w PdOZ oraz samego kierownictwa Wydziału Prewencji KPP Kozienice. Wizytującym wyjaśniano, że wiąże się to z awaryjnością systemu, skutkiem czego korzystanie z elektronicznej książki staje się co pewien czas niemożliwe, co też nastąpiło właśnie w dniu wizytacji. Wobec faktu, że raporty ze służby w PdOZ w elektronicznej wersji są podstawową dokumentacją zdarzeń, które mają miejsce w tych pomieszczeniach, wyjaśnienia wymaga, czy informacje o usterkach i ich częstym występowaniu zostały zgłoszone podmiotowi odpowiedzialnemu za sprawność tego narzędzia pracy.

Wątpliwości reprezentantów Mechanizmu wzbudziły występujące w dokumentach, w niektórych przypadkach braki wymaganych szczegółów w postaci wskazania w dokumentacji dotyczących osób zatrzymanych i doprowadzonych godzin wykonania danej czynności (np. wydania nakazu przyjęcia do PdOZ, wystawienia zaświadczenia lekarskiego, zapoznania osadzanego z regulaminem PdOZ, wydania depozytu). Informacje te są niezbędne m.in. z perspektywy potencjalnej konieczności określenia dokładnego czasu umieszczenia w PdOZ czy też powstania obrażeń u osoby tam przebywającej. Z tego względu przedstawiciele KMP zalecają dokładne wypełnianie dokumentów dotyczących osób pozbawionych wolności.

4. Prawo do ochrony zdrowia

Zgodnie z ustaleniami wizytujących, przed umieszczeniem w placówce, badaniu lekarskiemu poddawane są osoby nietrzeźwe i ci zatrzymani lub doprowadzeni, którzy mają widoczne obrażenia ciała oraz chorzy - zgodnie z oświadczeniem lub uskarżający się na

dolegliwości. Badaniem lekarskim obejmuje się także nietrzeźwych zatrzymanych. Pozwala to wyeliminować istnienie przeciwwskazań zdrowotnych do osadzenia w placówce.

W nagłych przypadkach, wzywane jest pogotowie. Badania osób przebywających w PdOZ i ewentualne udzielanie im pierwszej pomocy, przeprowadzane jest w pokojach zatrzymanych, które są objęte monitoringiem wizyjnym. Wobec faktu, że tym samym świadczenia medyczne udzielane są w zasięgu wzroku funkcjonariuszy policji (oni sami nie przebywają w tym pomieszczeniu w trakcie udzielania pomocy), przedstawiciele Mechanizmu zalecają, aby odbywało się to z użyciem parawanu lub w niemonitorowanym pomieszczeniu.

Analiza zaświadczeń lekarskich, dołączanych do protokołów zatrzymania analizowanych losowo przez pracowników KMP, nie wzbudziła zastrzeżeń (poza wskazanym w poprzednim punkcie brakiem wskazania godziny wystawienia zaświadczenia).

Z informacji o szkoleniach, które przechodzą funkcjonariusze policji pracujący w PdOZ nie wynika, by przechodzili oni cyklicznie kursy z pierwszej pomocy przedmedycznej. W związku z koniecznością ćwiczenia umiejętności w tym obszarze oraz zmieniającymi się zasadami udzielania pierwszej pomocy przedmedycznej, pracownicy KMP zalecają przeprowadzanie tego typu szkoleń.

5. Prawo do informacji

Wizytujący ustalili, iż funkcjonariusz policji sporządzający protokół zatrzymania, odnotowuje w nim wskazaną przez zatrzymanego osobę do powiadomienia o fakcie umieszczenia w PdOZ. Zawiadomienia o zatrzymaniu osób trzecich, wskazanych przez zatrzymanych, dokonują wyłącznie funkcjonariusze policji. Jednakże zgodnie z Rezolucją Zgromadzenia Ogólnego ONZ z dnia 9 grudnia 1988 r. *niezwłocznie po zatrzymaniu oraz po każdym przeniesieniu z jednego miejsca aresztowania lub uwięzienia do innego, osoba aresztowana lub uwięziona będzie uprawniona powiadomić, bądź też domagać się od właściwego organu powiadomienia członków jej rodziny lub innych właściwych osób według swojego wyboru, o jej zatrzymaniu, aresztowaniu lub uwięzieniu, bądź o przeniesieniu i o miejscu, w którym jest przetrzymywana (Zasada 16.1)*. W związku z powyższym, w ocenie przedstawicieli KMP, w pierwszej kolejności należałoby więc rozważyć możliwość samodzielnej realizacji przysługującego zatrzymanym prawa do powiadomienia osoby trzeciej, zaś tylko w sytuacjach szczególnych, prawo to realizować za pośrednictwem funkcjonariuszy policji.

Dokumentem regulującym prawa i obowiązki osób zatrzymanych i umieszczonych w PdOZ jest *Regulamin pobytu osób w pomieszczeniach dla osób zatrzymanych lub doprowadzonych w celu wytrzeźwienia* (zwany dalej: regulaminem), stanowiący załącznik nr 1 do rozporządzenia.

Zgodnie z przedstawioną wizytującym przez funkcjonariuszy policji informacją, osoby zatrzymane są każdorazowo informowane przez dyżurującego w PdOZ funkcjonariusza policji o ich prawach i obowiązkach oraz o monitoringu, co jest prawidłową praktyką, potwierdzoną analizą kart zapoznania z regulaminem oraz danymi zawartymi w elektronicznej książce przebiegu służby.

Zatrzymanym udostępnia się też na życzenie, listę adwokatów i radców prawnych, wykonujących ten zawód w okręgu sądowym, do którego przynależy PdOZ.

Należy wskazać, że jednak tylko częściowo realizowane jest prawo osób umieszczonych w PdOZ do informacji. W korytarzu wiodącym do pokoi zatrzymań wywieszony został co prawda regulamin wraz z jego tłumaczeniami na kilka języków obcych oraz adresy instytucji stojących na straży praw człowieka (m.in. Rzecznika Praw Obywatelskich i Helsińskiej Fundacji Praw Człowieka), ale w pokojach dla osób zatrzymanych lub doprowadzonych w celu wytrzeźwienia nie były one wyeksponowane. Sytuacja ta jest niezgodna z § 16 ust. 2 rozporządzenia. Przedstawiciele KMP zalecają wywieszenie w pokojach wskazanych w przepisie materiałów (regulaminu i danych teleadresowych instytucji).

6. Personel

Do służby w PdOZ przygotowanych jest w sumie 35 osób (w tym 7 kobiet). Zgodnie z informacjami udzielonymi wizytującym, do pracy w PdOZ nie przydzielono żadnych etatów.

W ocenie Komendanta Powiatowego Policji w Koźlenicach stanowi to dużą niedogodność w organizacji pracy osób, które by pełnić dyżur w PdOZ, są odrywane od innych zadań, na co sam Komendant – jak twierdzi – nie ma wpływu.

Należy przyjąć, że prawidłowe wykonywanie zadań jest tym bardziej skuteczne, jeżeli wykonuje się je stale w ramach przydzielonych zadań służbowych, a nie są dodatkowym, pobocznym wobec przydzielonych zadań zajęciem. Daje to możliwość większego zaangażowania w pracę. W takiej sytuacji ma miejsce również stały i dobry przepływ informacji między personelem, a także następuje jego rozwój zawodowy w ściśle określonym

kierunku. W ocenie przedstawicieli KMP pożądanym jest aby osobami pozbawionymi wolności zajmowali się funkcjonariusze, którzy nie będą tego zadania traktować jako uciążliwego, przeszkadzającego im w istotniejszych ich zdaniem obowiązkach. Obecna sytuacja może prowadzić do frustracji personelu, której ofiarami mogą stać się zatrzymani i doprowadzeni do wytrzeźwienia.

Do pełnienia służby w pomieszczeniach PdOZ na 8 godzinnym dyżurze wyznaczana jest jedna osoba. Jest to zgodne z zarządzeniem nr 130 Komendanta Głównego Policji z dnia 7 sierpnia 2012 r. w *sprawie metod i form wykonywania zadań w pomieszczeniu dla osób zatrzymanych lub doprowadzonych w celu wytrzeźwienia* (Dz. Urz. KGP z 2012 r., poz. 42, ze zm.). Niemniej jednak w ocenie przedstawicieli Mechanizmu zarządzenie KGP, nie powinno dawać możliwości ograniczenia liczby personelu dyżurującego w PdOZ do jednej osoby, w sytuacji gdy w placówce, przebywa co najmniej dwie osoby, a doświadczenie życiowe wskazuje, iż często jest ona zobowiązana do równoczesnego podjęcia kilku działań. Praktyka organizacji służby w pomieszczeniach tego typu należących do Straży Granicznej czy też Żandarmerii Wojskowej, z jaką spotykają się pracownicy Biura podczas wizytacji prewencyjnych wskazuje, że mimo znacznie mniejszego obłożenia tych jednostek, na jednej zmianie w PdOZ dyżurują zazwyczaj 2 osoby i to bez względu na sytuację w placówce. Zwrócić też należy uwagę na ważne zmiany, które zostały wprowadzone zarządzeniem KGP nr 13 z dnia 10 kwietnia 2014 r., zgodnie z którymi m.in. w godzinach od 22.00 do 06.00, otwarcie drzwi wraz ze zwolnieniem łańcucha zabezpieczającego następuje m.in. w obecności innego policjanta (§ 10 ust. 5). Ewentualne angażowanie dyżurnego jednostki i jego zastępcy do pomocy funkcjonariuszowi dyżurującemu w PdOZ, stanowi natomiast ryzyko, że nie zostaną wykonane zadania w postaci stałego kontaktu policji ze społeczeństwem oraz koordynowania działań wszystkich służb policyjnych, tudzież bieżącej łączności również z innymi służbami współdziałającymi z policją, w celu zapewnienia bezpieczeństwa i porządku publicznego. Reasumując, przedstawiciele KMP zalecają rozważenie zapewnienia dwuosobowej obsady osób dyżurujących w pomieszczeniach PdOZ.

Wszystkie osoby z personelu, które z racji specjalistycznego szkolenia mogą wykonywać zadania w PdOZ, raz w roku przechodzą obowiązkowe szkolenie w ramach doskonalenia zawodowego na temat *metod i form wykonywania zadań w pomieszczeniach przeznaczonych dla osób zatrzymanych lub doprowadzonych w celu wytrzeźwienia*. Szkolenia wewnętrzne, jakie przechodzą ci funkcjonariusze, obejmują również zagadnienia prawne dotyczące pracy w PdOZ, a także kwestie dotyczące eliminacji czy też unikania

nieprawidłowości w toku pełnienia służby, jakie stwierdzone zostały w ramach czynności nadzorczych przez przedstawicieli Komendy Wojewódzkiej Policji zs. w Radomiu.

Zdaniem przedstawicieli KMP pogłębianie wiedzy funkcjonariuszy pełniących służbę w PdOZ jedynie w opisanym wyżej zakresie jest niewystarczające. Poza wskazaną w pkt 4 niniejszego raportu koniecznością prowadzenia cyklicznych szkoleń z pierwszej pomocy przedmedycznej, praca w tego typu placówce wymaga, oprócz przygotowania merytorycznego, także wysokiego poziomu kompetencji interpersonalnych. Zgodnie z rekomendacją zawartą w § 60 Drugiego Raportu Generalnego Europejskiego Komitetu ds. Zapobiegania Torturom oraz Nieludzkiemu lub Poniżającemu Traktowaniu albo Karaniu (CPT) [CPT/Inf (92)3]: (...) *zdolność do komunikacji interpersonalnej powinna stanowić najważniejszy czynnik w procesie rekrutacji personelu służb egzekwujących przestrzeganie prawa oraz podczas szkolenia powinien zostać położony znaczny nacisk na rozwijanie umiejętności komunikacji interpersonalnej opartych na szacunku dla godności ludzkiej. Posiadanie takich umiejętności często umożliwia funkcjonariuszowi policji lub służb więziennych rozładowanie sytuacji, które w przeciwnym wypadku mogłyby stać się przyczynkiem do wybuchu przemocy, zaś bardziej ogólnie prowadzi do obniżenia napięcia oraz podniesienia jakości życia w policji oraz zakładach więziennictwa, co przynosi korzyść wszystkim osobom zainteresowanym. CPT kładzie szczególny nacisk na konieczność rozwijania umiejętności w zakresie komunikacji interpersonalnej. W ocenie pracowników BRPO ofertę szkoleniową należałoby poszerzyć o dodatkowe zagadnienia m.in. z komunikacji interpersonalnej, aby personel placówki wiedział jak pracować z trudnymi osobami bez wyrządzania im krzywdy, jak radzić sobie ze stresem i agresją, etc. W celu zwiększenia gwarancji przeciwko złemu traktowaniu osób pozbawionych wolności pożądane jest również, aby oferta ta zawierała także zagadnienia dotyczące praw człowieka.*

7. Warunki bytowe

Placówka usytuowana jest na parterze budynku KPP i oświetlona zarówno światłem naturalnym, jak i sztucznym. Do wszystkich pomieszczeń PdOZ jest doprowadzona wentylacja grawitacyjna. W każdym pomieszczeniu w dniu wizytacji było czysto i panowała w nich odpowiednia do pory roku temperatura.

Monitoringiem wizyjnym objęte są pokoje dla osób pozbawionych wolności oraz korytarz. Z uwagi na umiejscowienie monitora, jego podgląd jest dostępny dla osób trzecich, tj. jest on częściowo widoczny dla osób kontaktujących się z dyżurnym jednostki poprzez

okno recepcji. Zalecane jest ustawienie monitora z podglądem z kamer w sposób niedostępny dla osób niepowołanych do jego oglądania. Bieżący podgląd obrazu z kamer w pomieszczeniach PdOZ (z wyjątkiem korytarza) jest również możliwy z dyżurki profosa PdOZ i w tym miejscu obraz nie jest widoczny dla osób trzecich.

Zgodnie z informacją funkcjonariuszy policji, sprzeczną z treścią notatki służbowej przedstawicieli Wydziału Konwojowego Komendy Wojewódzkiej Policji z siedzibą w Radomiu z dnia 22 października 2015 r. (L.dz. M-2938/15), co wymaga wyjaśnienia przez Komendanta Powiatowego Policji w Kozienicach, monitoring nie ma funkcji nagrywania. Nie jest zatem możliwe archiwizowanie nagrań przez okres co najmniej 30 dni, co jest niezgodne z § 41 ust. 1 rozporządzenia. Skoro PdOZ został wyposażony w urządzenia monitorujące (zgodnie z § 15 ust. 3 rozporządzenia jest to opcjonalne), zaleca się ich modernizację w celu umożliwienia dokonywania przechowywania zapisu obrazu z pomieszczeń dla osób zatrzymanych i doprowadzonych do wytrzeźwienia.

Modernizacja ta byłaby również wskazana ze względu na brak oświetlenia nocnego w pokojach dla osób pozbawionych wolności, umożliwiającego im nocny spoczynek. Ze względu na brak oświetlenia nocnego, stale zapalone jest światło, gdyż kamery nie działają na podczerwień.

Placówka dysponuje:

1) Czterema dwuosobowymi pokojami dla osób zatrzymanych lub doprowadzonych w celu wytrzeźwienia, wyposażonymi w jednoosobowe podesty do spania (osobom pozbawionym wolności wydawane są materace, koce, poduszki, ręcznik materiałowy i pościel jednorazowego użytku lub zwykłą) oraz w stoły i taborety przymocowane na stałe do podłogi. We wszystkich pokojach znajduje się oświetlenie naturalne i sztuczne (z wyjątkiem wspomnianego już - nocnego). Przed drzwiami każdego z pokoi są zamocowane półki do stawiania naczyń z posiłkami. We wszystkich pokojach zainstalowano instalację przyzywową, która okazała się niesprawną przy próbie jej użycia. Kierownictwo placówki podjęło już działania zmierzające do jej modernizacji, więc zalecane jest, aby Komenda Wojewódzka Policji z siedzibą w Radomiu przeznaczyła niezbędne fundusze na jej wykonanie.

2) Pomieszczeniem profosa (m.in. z szafą zawierającą wydawaną zatrzymanym i doprowadzonym pościel jednorazową).

3) Pokojem do przygotowania lub podgrzewania posiłków oraz zmywania naczyń, wyposażonym w sprzęt kuchenny, AGD i naczynia jednorazowe. Aktualnie nie jest on

w pełni wykorzystywany, z uwagi na fakt, że posiłki dla osadzonych dostarczane są w formie cateringu w naczyniach jednorazowych. Na życzenie zatrzymanych lub doprowadzonych między posiłkami przygotowywana jest dla nich herbata.

4) Sanitariatem wyposażonym w ustęp z umywalką oraz prysznic. W dniu wizytacji w węźle tym, dostępny był papier toaletowy oraz mydło i ręcznik.

Uwagę wizytujących zwróciła zbyt niska ścianka prysznicowa, zasłaniająca tylko część sylwetki kąpiących się (kończyła się poniżej klatki piersiowej osoby średniego wzrostu). Ponieważ w tej sytuacji osobie biorącej prysznic nie zapewnia się pełnej intymności, przedstawiciele Mechanizmu zalecają podwyższenie wskazanej przesłony tak, by zasłaniała również części intymne korzystających z natrysku kobiet.

5) Korytarz znajdujący się w PdOZ spełnia różne zadania. W jego wyodrębnionych częściach znajdują się:

- szafa do przechowywania depozytów osób osadzonych, posiadająca po dwie wydzielone półki dla osób osadzonych w jednej celi (depozyt osób chorych zakaźnie przechowywany jest na oddzielnej półce w worku foliowym);
- wieszak na odzież wierzchnią osób pozbawionych wolności;
- szafa do przechowywania koców, poduszek, materacy oraz ubrań zastępczych, ręczników i czystej bielizny pościelowej wielorazowego użytku;
- szafka do przechowywania brudnej bielizny pościelowej (brudna bielizna składowana jest w koszach). W tej samej szafce na wydzielonej półce w workach foliowych przechowywane są ubrania osób chorych zakaźnie.

Wizytujący stwierdzili brak bielizny zastępczej dla kobiet. Tymczasem analiza kwitów depozytowych wskazuje, że w niektórych przypadkach kobietom odbierane są staniki. Należy zatem wskazać, że poszanowanie prawa do intymności i godności osobistej zatrzymanej oznacza również szacunek dla indywidualnego poczucia wstydu, które może zostać naruszone poprzez pozostawienie jej bez bielizny osobistej. Nadto wskazać należy, iż zgodnie z § 9 ust. 2 regulaminu w przypadku, gdy używane przez osobę zatrzymaną przedmioty (odzież, bielizna) nie nadają się do użytku lub jeżeli ich używanie jest niedopuszczalne ze względów higienicznych, osobie tej należy wydać nieodpłatnie odzież lub bieliznę zastępczą. Z tego względu przedstawiciele KMP zalecają zapewnienie bielizny zastępczej dla kobiet, w przypadku konieczności odebrania bielizny osobistej na czas pobytu w PdOZ.

Uwagę wizytujących w tym zakresie zwrócił również brak odpowiedniej liczby obuwia zastępczego (w PdOZ była tylko jedna para męskich kapci). Mając na względzie

możliwość pozbawienia wolności większej liczby osób, w którym przypadku zajdzie konieczność udostępnienia im obuwia zastępczego, reprezentanci Mechanizmu rekomendują wyposażenie PdOZ w obuwiu zastępcze w liczbie adekwatnej do pojemności placówki.

Placówka jest wyposażona w prasę udostępnianą na żądanie zatrzymanych. Pracowników Biura poinformowano również, że w razie życzenia osoby osadzonej w PdOZ, dokonuje się dla nich zakupów.

Badanie na obecność alkoholu w organizmie przeprowadzane jest przy użyciu alkometru. W dniu wizytacji świadectwo wzorcowania urządzenia było aktualne.

Tuż przed wejściem do PdOZ znajduje się niewielkie, niemonitorowane pomieszczenie bez okna, zamykane na metalową kratę (podobną do tej znajdującej się u wejścia do placówki), w którym w czasie wizytacji ustawione były 2 krzesła (ze względu na jego niewielką szerokość - jedno za drugim). Z informacji udzielonych wizytującym przez naczelnika Wydziału Prewencji KPP Kozienice wynika, że nie należy ono do PdOZ i nie jest użytkowane. Bliskie usytuowanie tego pomieszczenia przy PdOZ i jego wygląd, nasuwa wątpliwości dotyczące możliwego wykorzystania go na pobyt zatrzymanych lub doprowadzonych do wytrzeźwienia. W związku z tym przedstawiciele KMP zwracają się z prośbą o wyjaśnienie przeznaczenia opisanego pomieszczenia.

8. Sytuacja osób z niepełnosprawnością

Komenda Wojewódzka Policji z siedzibą w Radomiu w październiku 2015 r. zorganizowała szkolenie pt.: *Równe traktowanie osób z niepełnosprawnością, osadzanych w PdOZ*, między innymi dla policjantów z KPP Kozienice. Trzeba podkreślić, że wizytowany PdOZ jest całkowicie niedostosowany do potrzeb osób z niepełnosprawnością ruchową i o obniżonej sprawności fizycznej.

Należy zauważyć, iż zgodnie z ratyfikowaną przez Polskę dnia 6 września 2012 r. Konwencją ONZ o prawach osób niepełnosprawnych - aby umożliwić osobom niepełnosprawnym niezależne życie, Państwa strony podejmą odpowiednie środki obejmujące rozpoznanie i eliminację barier w zakresie dostępności budynków [art. 9 ust. 1 Konwencji sporządzonej w dniu 13 grudnia 2006 r. w Nowym Jorku (Dz. U. z 2012 r., poz. 1169)].

Kwestia dostosowania pomieszczeń do potrzeb osób z niepełnosprawnością pozostaje także w przedmiocie zainteresowania Rzecznika Praw Obywatelskich. W dniu 24 lipca 2015 r. Zastępca Rzecznika Praw Obywatelskich skierował pismo do Komendanta Głównego Policji (KMP.570.1.2014.MMo), powołując się na ustalenia dokonane pomiędzy dyrektorem

Zespołu Krajowy Mechanizm Prewencji a dyrektorem Biura Prewencji i Ruchu Drogowego Komendy Głównej Policji, iż na terenie każdego garnizonu Policji będzie funkcjonowała co najmniej jedna izba spełniająca warunki techniczne, pozwalające na samodzielne funkcjonowanie zatrzymanych z niepełnosprawnością. W odpowiedzi z dnia 17 sierpnia 2015 r. Zastępca Komendanta Głównego Policji zobowiązał się do podjęcia działań ukierunkowanych na sukcesywne dostosowywanie PdOZ. W dniu 13 października 2015 r. Zastępca Rzecznika Praw Obywatelskich po raz kolejny wystąpił do Zastępcy Komendanta Głównego Policji z prośbą o wskazanie jednostek organizacyjnych Policji, w których pomieszczenia dla osób zatrzymanych lub doprowadzonych w celu wytrzeźwienia zostaną dostosowane do potrzeb osób z niepełnosprawnością ruchową lub poruszających się na wózku inwalidzkim oraz terminu zakończenia prac w tym zakresie. Zastępca Komendanta Głównego Policji przy piśmie z dnia 27 października 2015 r. przedstawił wykaz placówek, które zostały już dostosowane do potrzeb osób z niepełnosprawnością i tych, które wyznaczono do dostosowania. Jednocześnie wyjaśnił, że dostosowanie PdOZ w optymalnym zakresie dla wymienionej grupy osób polegać ma na modernizacji pod kątem technicznym w wyznaczonym PdOZ jednego pokoju oraz sanitariatu, w tym umywalni, natrysku i toalety.

Według informacji z KGP w garnizonie radomskim, znajduje się tylko jeden PdOZ dostosowany do potrzeb osób z niepełnosprawnością i to wyłącznie w zakresie WC i umywalki, położony w Płocku. Mając na uwadze fakt, iż PdOZ w Kozienicach nie jest dostosowany do potrzeb osób niepełnosprawnych fizycznie, osadzanie takich osób jest w nim niemożliwe i każdorazowo będzie wymagało transportowania takich osób do PdOZ w Płocku.

9. Zalecenia

Na podstawie art. 19 OPCAT, przedstawiciele Krajowego Mechanizmu Prewencji zalecają:

1. Komendantowi Powiatowemu Policji w Kozienicach:

- 1) każdorazowe informowanie prokuratora o zatrzymaniu, zgodnie z art. 244 § 4 K.p.k.;
- 2) każdorazowe odbieranie od osób badanych na zawartość alkoholu w organizmie informacji, czy żądają ponownego przeprowadzenia tej czynności urządzeniem elektronicznym lub badania krwi;
- 3) dokonywanie sprawdzania szczegółowego osób przyjmowanych do PdOZ w pomieszczeniu, które nie jest objęte monitoringiem wizyjnym;

- 4) zaprzestanie dokonywania sprawdzenia szczegółowego polegającego na rozbieraniu się do naga;
- 5) udzielanie świadczeń medycznych osobom przebywającym w PdOZ z użyciem parawanu lub w pomieszczeniu, które nie jest objęte monitoringiem wizyjnym;
- 6) ustawienie monitora podglądu wizyjnego PdOZ w pomieszczeniu dyżurnego jednostki w sposób niedostępny dla osób trzecich;
- 7) dokładne wypełnianie dokumentów dotyczących osób pozbawionych wolności;
- 8) wyeksponowanie w pokojach dla zatrzymanych kopii regulaminu wraz z wykazem instytucji stojących na straży praw człowieka;
- 9) rozważenie zapewnienia dwuosobowej obsady dyżurujących w pomieszczeniach PdOZ;
- 10) poszerzenie oferty szkoleniowej dla funkcjonariuszy policji pracujących w PdOZ o dodatkowe zagadnienia m.in. z komunikacji interpersonalnej i pierwszej pomocy przedmedycznej oraz praw człowieka;
- 11) kontynuację działań zmierzających do naprawy sygnalizacji przyzywowej;
- 12) modernizację monitoringu wizyjnego w PdOZ tak, aby możliwa była archiwizacja nagrań oraz w zakresie działania kamer również z użyciem oświetlenia nocnego;
- 13) zainstalowanie oświetlenia nocnego w pokojach dla zatrzymanych;
- 14) zapewnienia intymności kąpiącym się, poprzez podwyższenie ścianki prysznicowej od strony wejścia do sanitariatu;
- 15) zapewnienie bielizny zastępczej dla kobiet i obuwia zastępczego w liczbie adekwatnej do pojemności PdOZ;

Jednocześnie przedstawiciele KMP oczekują na informację o wyniku badania spraw przedstawionych w pkt 3 raportu, wyjaśnienie sprzeczności między informacjami dotyczącymi monitoringu, przekazanymi przedstawicielom Mechanizmu oraz reprezentantom Komendy Wojewódzkiej Policji zs. w Radomiu (pkt 7 raportu), a także wyjaśnienie przeznaczenia pomieszczenia opisanego w ostatnim akapicie pkt 7 raportu.

2. Komendantowi Wojewódzkiemu Policji zs. w Radomiu:

- 1) przeznaczenie środków finansowych na realizację zaleceń, których wykonanie pociągnie za sobą skutki finansowe.